

บทที่ 7 จิตนิยมในอังกฤษ

เค้าโครงเรื่อง

1. จิตนิยมในอังกฤษ
2. ปรัชญาของโรมัส ฮิลล์ กรีน
3. อภิปรัชญาและจริยศาสตร์
4. ปรัชญาจิตนิยมของบรัดเลย์
5. ทศนะเรื่องจักรกล และอภิปรัชญา
6. คุณภาพปฐมภูมิและคุณภาพทุติยภูมิของสาร และคุณสมบัติของสาร
7. ขอบเขตของปรากฏการณ์
8. ความสัมพันธ์ทั่วไปและความรู้ที่ด้วยความสัมพันธ์
9. บรัดเลย์มีทศนะเกี่ยวกับความถูกและความผิดอย่างไร
10. ทศนะของบรัดเลย์เกี่ยวกับความผิดและมาษา
11. สิ่งสัมบูรณ์ และจริยศาสตร์ของบรัดเลย์

สาระสำคัญ

1. ปรัชญาจิตนิยมของอังกฤษเริ่มต้นในสมัยของโรมัส ฮิลล์ กรีน ซึ่งเป็นนักปรัชญาจิตนิยมเชิงวัตถุนิยม แนวความคิดทางปรัชญาของกรีนได้รับอิทธิพลจากบรรดานักปรัชญาชาวเยอรมันหลายคน เช่น คานท์ เป็นต้น กรีนพยายามสร้างความปรองดองระหว่างปรัชญาเหตุผลนิยมกับปรัชญาประจักษ์นิยม ศาสนากับวิทยาศาสตร์ สกอลเทวนิยมกับเทวนิยม จริยศาสตร์ทางจิตนิยมกับลัทธิประโยชน์นิยม ลัทธิเสรีนิยมกับลัทธินิยัตินิยม และกีดกันปรัชญาประจักษ์นิยมของฮิวม์ สุขนิยมของสเปนเซอร์

หลักสำคัญในปรัชญาจิตนิยมของกรีนคือ จิตใจ เพราะจิตใจเป็นตัวกำหนดการกระทำของมนุษย์ ถ้าเราไม่นับถือจิตใจเป็นสำคัญแล้ว ทั้งความรู้และหลักศีลธรรมก็ไม่ได้หรือมีอยู่ที่ไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง

2. อภิปรายว่าด้วยจิตของกรีนนั้น ถือว่าจิตเป็นสิ่งที่อยู่ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ จิตที่เป็นสมาธิก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ หรือระเบียบทางธรรมชาติ นอกจากนี้จิตสำนึกยังเป็นตัว กำหนดกระบวนการทางมันสมอง ประสาทสัมผัส รวมทั้งพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิต จิตสำนึก ของมนุษย์คือ ภาพสะท้อนให้เห็นจิตสากลที่มีความสัมพันธ์กันเกิดขึ้นมาเอง การปรากฏตัว แห่งจิตสำนึกจึงเป็นจิตนิรันดรและเป็นจิตสากล

ส่วนจริยศาสตร์ กรีน มีความพยายามอย่างแรงกล้าในการพัฒนาตัวมนุษย์ให้เป็นผู้มี บุคลิกลักษณะที่ดี และมีอุดมคติทางศีลธรรมโดยยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ ส่วนรวมการปฏิรูปสังคมนั้น จะต้องมีความมุ่งหมายปลายทางแน่นอน โดยชี้ให้เห็นว่าการแสวง หาความสุขทางจิตใจสำคัญกว่าทางร่างกาย

3. ปรชญาจิตนิยมของบรัดเลย์เป็นปรัชญานิยมสัมบูรณ์ บรัดเลย์ได้พยายามตี ความหมายเรื่องโลกในความหมายของคุณภาพปฐมภูมิและคุณภาพทุติยภูมิ เพราะว่าโลกที่ ปรากฏอยู่นี้เราจะรู้ได้ก็โดยอาศัยคุณภาพของมันและโลกก็เป็นสสารที่มีปรากฏการณ์ และมี ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น

4. ความสัมพันธ์ทั่วไป และความรู้ว่าด้วยความสัมพันธ์ นักปรัชญากลุ่มเฮเกลใหม่ ถือว่าเป็นเรื่องภายใน เช่นเดียวกับบรัดเลย์ แต่นักสังคมนิยมถือว่า ความสัมพันธ์และความรู้ว่า ด้วยความสัมพันธ์เป็นเรื่องภายนอก เพราะสิ่งที่เรารู้นั้นมีความสัมพันธ์กับผู้รู้ และมีอยู่ก่อนที่ เราจะรู้ แต่นักจิตนิยม เช่น บรัดเลย์ ถือว่าความรู้ว่าด้วยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ภายใน เพราะสิ่งต่าง ๆ หรือวัตถุได้ถูกตัดแปลงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จิตยังทำหน้าที่สร้างสรรค์ ปรงแต่งวัตถุด้วยวิธีอื่น

5. บรัดเลย์ มีทัศนะเกี่ยวกับความถูกต้องและความผิด โดยแยกให้เห็นดังนี้ คือความ ถูก หมายถึงลักษณะของความจริง และลักษณะดังกล่าวโดยธรรมชาติก็เกิดจากการให้เหตุผล ของเราด้วยเหตุนี้ การให้เหตุผลที่แท้จริงนั่นเองเรียกว่า “ความถูกต้อง” ส่วนความผิดเกิดจากเหตุ 2 ประการคือ

1. การให้เหตุผลที่บกพร่อง
2. ความขัดแย้งกันภายในความคิด

6. ทัศนะที่เกี่ยวกับความผิดและมายา บรัดเลย์เชื่อว่า ความผิดและมายานี้เป็น สิ่งที่เกิดขึ้นในใจของเราทุกคน และทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสิ่งผิด แต่ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ใช่มายา ความผิดเกิดจากความสัมพันธ์ที่บกพร่องระหว่างปรากฏการณ์และความจริง ส่วนมายาหรือ ความหลงผิดเกิดจากความสัมพันธ์ที่บกพร่อง ซึ่งมีอยู่ระหว่างปรากฏการณ์นั่นเอง ความผิดที่ เป็นความถูกต้องบางส่วนย่อมรักษาอุดมคติของชีวิตเอาไว้ ส่วนความหลงผิดเป็นบ่อเกิดแห่ง อันตรายของชีวิต เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ ความผิดหวังและความเศร้าโศกในชีวิต

7. ความรู้เรื่องสิ่งสัมบูรณ์และทศนะทางจริยศาสตร์ สิ่งสัมบูรณ์ที่บริดเลย์หมายถึงนั้นได้แก่ ประสบการณ์ที่เราสามารถพบได้ในความรู้สึก ความคิด เจตจำนง อารมณ์และอื่น ๆ สิ่งสัมบูรณ์ไม่ใช่พระเจ้าเป็นเจ้าในศาสนา และพระเจ้าก็เป็นเพียงปรากฏการณ์แห่งสิ่งสัมบูรณ์เท่านั้น ส่วนจริยศาสตร์บริดเลย์ ได้ให้ทศนะไว้ว่าคือ การรู้แจ้งตัวเอง (Self-realization) ซึ่งมีปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ ชีวิตของคนเรานั้น มีหน้าที่ทางศีลธรรมที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อให้มีชีวิตอยู่ตามอุดมการณ์และหลักการของศีลธรรม

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อได้ศึกษาบทที่ 7 เรื่อง ปรัชญาจิตนิยมในอังกฤษแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. เล่นเรื่องจิตนิยมในอังกฤษ และปรัชญาของไอแซค ฮิลล์ ครั้น ได้
2. วิเคราะห์ อภิปรายและจริยศาสตร์ของไอแซค ฮิลล์ ครั้น
3. อธิบาย ปรัชญาจิตนิยมของบริดเลย์
4. แสดงทศนะเรื่องจักรวาลและอภิปรัชญาของบริดเลย์ ได้
5. นำเสนอคุณลักษณะที่สมบูรณ์และคุณลักษณะที่สมบูรณ์ของสรรพสิ่งจนถึงคุณลักษณะของสรรพสิ่งหมด
6. อธิบายความสัมพันธ์ทั่วไปและความรู้ด้วยความสัมพันธ์
7. วิเคราะห์ทศนะเรื่อง ความถูกและความผิด ความผิดและมารยาดี มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
8. อธิบายความคิดเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ และจริยศาสตร์ของบริดเลย์

จิตนิยมในอังกฤษ

มีผลงานเกี่ยวกับปรัชญาจิตนิยมแบบอังกฤษและแบบอเมริกันอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น อาร์ บี เฟอร์รี ได้เขียนแนวโน้มของปรัชญาปัจจุบัน ใน ค.ศ. 1912 และปรัชญาในอดีต ใกล้ปัจจุบัน ใน ค.ศ. 1927 เอ. เค. โรเซอร์ส ได้เขียนปรัชญาอังกฤษและอเมริกันระหว่าง ค.ศ. 1800 ถึง 1922 อาร์ เมทซ์ ได้เขียนเรื่องร้อยปีแห่งปรัชญาอังกฤษ ซึ่งพิมพ์โดย เจ. เอช. เมอร์เฮด ใน ค.ศ. 1938

เรื่องปรัชญาอังกฤษและทัศนะวิจารณ์เกี่ยวกับตัวบุคคลของนักปรัชญารุ่นเดียวกัน ซึ่งพิมพ์โดย เจ. เอช. เมอร์เฮด ชุดแรกพิมพ์ใน ค.ศ. 1924 ชุดที่สองพิมพ์ใน ค.ศ. 1926 เจ. แจนดาร์ ได้เขียนเรื่องลัทธิเฮเกลสมัยใหม่ ใน ค.ศ. 1917 จี. ดับบลิว ค้านนิงแฮม ได้เขียนเรื่อง การโต้แย้งของจิตนิยมเกี่ยวกับปรัชญาแบบอังกฤษและอเมริกันในปัจจุบัน ใน ค.ศ. 1933 เป็นต้น

1. โทมัส ฮิลล์ กรีน (Thomas Hill Green 1836-1883)

ชีวประวัติ

โทมัส ฮิลล์ กรีน เป็นบุตรชายของพระในนิกายโปรเตสแตนต์ ที่ได้เรียนในมหาวิทยาลัย บอลลิคัต และมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ณ ที่นี้เอง ท่านได้อุทิศชีวิตบั้นปลายเป็นนักการศึกษา เป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย เป็นผู้แนะนำ เป็นผู้บรรยาย และเป็นศาสตราจารย์ในวิชา ปรัชญาจริยธรรม ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ดำรงอยู่นกระทั่งถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต เมื่อ ค.ศ. 1882 ถ้าพูดถึงหน้าที่การค้นคว้าทางวิชาการของท่านแล้ว กรีนได้อุทิศตัวเองเพื่อการทำงานทางด้านการศึกษาการเมือง และสังคม ในเรื่องดังกล่าวมานี้เองย่อมแสดงให้เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจชนชั้นต่ำ และยึดมั่นเชื่อถือในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่าง มั่นคง หนังสือที่ช่วยให้กรีนได้รับความรู้ทางปรัชญาคือหนังสือ “ปรัชญาเบื้องต้นเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์” ของ ฮิวม์ พิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1874-1875 และผลงานทางด้านปรัชญาของฮิวม์ เล่มอื่น ๆ เช่น “หลักจริยศาสตร์เบื้องต้น” พิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1883

ผลงานต่าง ๆ ของ กรีน ซึ่งเขียนโดย อาร์ แอล เนทเตลซัพ โดยเฉพาะ 3 เล่ม พิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1885-1888 นั้น บรรจุชื่อเขียนต่าง ๆ ของกรีนไว้ทั้งหมดยกเว้นเรื่องจริยศาสตร์ อย่างเดียวเพราะเป็นเรื่องที่กล่าวถึงหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งต่อมาได้เขียนขึ้นอีกใน ค.ศ. 1895

ใน ค.ศ. 1887 เอ. เอส. พริงเกิล แพดดิสัน ได้เขียนเรื่องลัทธิแนวความคิดของเฮเกล และเรื่องบุคลิกภาพ ออกเผยแพร่ ดับบลิว. เอ. เอส. แพร์บริทเธอร์ เขียนเรื่องปรัชญาของ โรมัส ฮิลล์ กรีน เมื่อ ค.ศ. 1896 อาร์. บี. ซี. จอห์นสัน เขียนเรื่องอภิปรัชญาเกี่ยวกับความรู้ ซึ่งเป็นหลักในการพิสูจน์ทฤษฎีว่าด้วยหลักความจริงของกรีน เมื่อ ค.ศ. 1900 เอส. จี. ทาวด์เซนด์ เขียนเรื่องหลักปัจเจกภาพในปรัชญาของกรีน

1.1 ฐานะทางปรัชญาของกรีน

ปรัชญาของกรีน เป็นปรัชญาแบบจิตนิยมวัตถุนิยม ซึ่งตัวเขาเองได้ดัดแปลงแก้ไข ไปตามอิทธิพลที่ได้รับจากนักปรัชญาชาวเยอรมัน และเพื่อเป็นการคัดค้านแนวความคิดสมัย โบราณของอังกฤษเกี่ยวกับเรื่องโลกและสิ่งที่มีชีวิต แต่กรีนก็ได้ยอมรับหลักจิตนิยมแบบ วิจารณ์ของคานท์ และอภิปรัชญาทางจิตนิยมแห่งสาธุศึษย์ของคานท์ และได้โจมตีปรัชญา ประจักษ์นิยมของฮิวม์ ซึ่งเป็นปรัชญาที่ถือเอาความสุขเป็นสำคัญ (Hedonism) ของมิลล์ และ ปรัชญาวิวัฒนาการของสเปนเซอร์

ปรัชญาของกรีน พยายามจะปรองดองปรัชญาต่างๆ ในสมัยของท่าน คือ ปรัชญา เหตุผลนิยมกับปรัชญาประจักษ์นิยม ศาสนากับวิทยาศาสตร์ สากลเทวนิยมกับเทวนิยม วัฒนธรรมของกรีกกับคริสตศาสนา จริยศาสตร์ทางจิตนิยมกับลัทธิประโยชน์นิยม ลัทธิเสรีนิยม กับลัทธิปัจเจกนิยม ลัทธิปัจเจกนิยมกับสถาบันนิยม กรีนเห็นว่ามนุษย์มิใช่เป็นเพียงผลผลิต ของธรรมชาติเท่านั้น แต่มนุษย์ยังเป็นผลผลิตแห่งพลังงานทางธรรมชาติอีกด้วย จากทฤษฎี ดังกล่าวมานี้ มนุษย์ยังสามารถอธิบายตัวเขาเองได้อีก มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีชีวิตจิตใจ และเมื่อ เป็นเช่นนั้น มนุษย์จึงไม่เป็นสมาชิกของสิ่งที่เกิดขึ้นมาเองจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ในตัว มนุษย์นั้นไม่มีกฎเกณฑ์อันหนึ่งซึ่งมีใช้กฎเกณฑ์ทางธรรมชาติและหน้าที่เฉพาะแห่งกฎ เกณฑ์อันนี้ ก็คือการแสดงออกซึ่งความรู้เท่าที่จะเป็นไปได้ หลักสำคัญทางจิตใจ ซึ่งเป็นฐาน รองรับความรู้ที่นั้นย่อมมีหน้าที่ทางศีลธรรมเป็นจิตสำนึกที่มีอุดมคติเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยา อย่างหนึ่ง และโดยวิธีการดังกล่าวนี้ หลักสำคัญทางจิตใจก็จะเป็นตัวกำหนดการกระทำของ มนุษย์ด้วย

ถ้าหากว่า ปราศจากการนับถือเรื่องจิตใจแล้ว ทั้งความรู้และหลักศีลธรรมก็ย่อมมี ไม่ได้

1.2 อภิปรัชญา

วิทยาศาสตร์ของธรรมชาติ คือศาสตร์ว่าด้วยปรากฏการณ์ของโลกและเรื่องดินฟ้า อากาศ รวมทั้งเรื่องความจริงต่างๆ ซึ่งอาจรับรู้ได้ด้วยการสังเกตและประสบการณ์ ปรัชญา หรืออภิปรัชญานั้นว่าด้วยเรื่องจิตหรือสิ่งที่อยู่เหนือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นหลัก การที่แสดงข้อเท็จจริงเหล่านี้ จะรู้ได้ก็ด้วยการแสดงออกเท่านั้น ความบกพร่องของพวกเขา

ประจักษ์นิยมและพวกวิวัฒนาการนิยมอยู่ตรงที่ว่า พวกเขาพิจารณาเรื่องจิตซึ่งเป็นตัวสร้างกฎเกณฑ์ปรากฏการณ์ขึ้นมาว่า จิตนี้เป็นผลของปรากฏการณ์อีกทีหนึ่ง เราไม่อาจมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติได้เลย ถ้าปราศจากความเป็นเอกภาพทางจิตนี้ (จิตที่เป็นสมาธิ) และจะเป็นผลให้เกิดกฎเกณฑ์หรือระเบียบทางธรรมชาติ และสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติก็คือ จิตสำนึกที่มีอยู่ในตัวเอง

ฉะนั้น ธรรมชาติทั้งปวง คือ จักรวาลแห่งจิตอันเป็นระบบที่สัมพันธ์กันและความสัมพันธ์ของระบบนี้ จะเป็นไปได้ต้องอาศัยปัญญาขั้นสูงสุดอันมาจากพระผู้เป็นเจ้าของโลกและความรู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางธรรมชาติแต่ประการใด กล่าวคือมันมีความสมบูรณ์ในตัวเอง จิตสำนึกย่อมมีสาเหตุทำให้เกิดขึ้น เพราะมันไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา ดังนั้น จิตสำนึกจึงเป็นตัวกำหนดกระบวนการทางมันสมอง ประสาทสัมผัส และกล้ามเนื้อทั้งหมดรวมทั้งพฤติกรรมของชีวิตเพทนาการและปรากฏการณ์ทางจิตด้วย จิตสำนึกของมนุษย์คือภาพสะท้อนให้เห็นจิตสากลที่มีความสัมพันธ์เกิดขึ้นมาเอง กรินเห็นว่าทฤษฎีวิวัฒนาการไม่ขัดกับทัศนะนี้ ชีวิตอินทรีย์ของมนุษย์อาจวิวัฒนาการมาจากสัตว์ ชีวิตอินทรีย์ของสัตว์อาจวิวัฒนาการไปเป็นสิ่งต่าง ๆ สุดที่จะคณานับ โดยวิธีที่จิตสำนึกแสดงตัวให้ปรากฏโดยผ่านพฤติกรรมที่ของอินทรีย์ตามธรรมชาติเหล่านี้ แต่ว่าสิ่งนี้มีได้แตกต่างไปจากสภาพจิตดั้งเดิม กล่าวคือระเบียบปรากฏการณ์ทั้งหมดรวมทั้งผลแห่งวิวัฒนาการทางด้านชีววิทยา ซึ่งเจริญถึงขั้นสุดยอด เป็นจิตและความรู้สึกของมนุษย์คือ การปรากฏตัวแห่งจิตสำนึกที่เป็นนิรันดรและเป็นจิตสากล

กรินถือว่า เพียงแต่ความประทับใจและเพทนาการเท่านั้นยังไม่ใช่ความรู้ ความรู้นั้นจะมีไม่ได้ถ้าประสาทสัมผัสเหล่านี้ไม่ทำงานร่วมกัน เพียงแต่ความต้องการหรือแรงคลใจของสัตว์ ย่อมเป็นรูปร่างมนุษย์ขึ้นมาไม่ได้ มันจะเป็นเช่นนั้นได้ ก็ต่อเมื่อมีสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นคือพระผู้เป็นเจ้าของความต้องการเช่นนั้นให้

ความหิวกระหาย หรือความต้องการของสัตว์เป็นเหตุการณ์ทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง มีสาเหตุที่แท้จริง นอกจากว่าสิ่งที่มีวิญญูณ คือพระผู้เป็นเจ้าของหมายเหตุการณ์เช่นนั้น ให้และเว้นเสียแต่ว่าเขาจะนำมาประยุกต์ใช้กับตัวของเขาเอง และก็พยายามนำไปสู่ความมีชีวิตตนที่เขาใฝ่ฝันอยากจะมีชีวิตอยู่อย่างแท้จริงนั้นเป็นเพียงแรงคลใจ ให้กระทำตามความปรารถนาของสัตว์เท่านั้น มิใช่การกระทำหรือผลิตผลของมนุษย์เลย เมื่อบุคคลยื่นยันตัวเองด้วยแรงคลใจหรือความเร้าร้อนของเขาเช่นนั้น เขาก็จะเปลี่ยนความปรารถนาตามธรรมชาติมาเป็นเจตจำนง เจตจำนงแน่วแน่คือความปรารถนาในสิ่งที่บุคคลจะทำให้สำเร็จแก่ตนเองได้ด้วยการคำนึงถึงสิ่งที่ตนใฝ่ฝันอย่างไม่ต้องสงสัย ความดีในอุดมการณ์ที่บุคคลปรารถนา

นั้นย่อมขึ้นอยู่กับชีวิตภายในและเหตุการณ์ภายนอกของเขาในอดีต รวมทั้งอารมณ์และการกระทำต่าง ๆ ด้วย

กรีน ยอมรับการพิจารณาการกำหนดจิตใจขึ้น แต่ตามประสบการณ์ที่ผ่านมาของเขา เขามีวัตถุประสงค์อันเป็นอุดมการณ์ด้วยตัวของเขาเอง และเป็นผู้ให้กำเนิดองค์การของเขาเอง

เพราะฉะนั้น เขาจึงเป็นผู้รับผิดชอบต่ออุดมคติซึ่งเป็นแนวทางแห่งผลิตผลในปัจจุบันของเขา ยิ่งไปกว่านั้นเขายังสามารถมองเห็นอุดมคติอันสูงส่งสำหรับตัวเขาเองและแสวงหาวิธีการที่จะทำให้เขาดีขึ้นกว่าเดิม ตามความหมายดังกล่าวนี้จึงเป็นอันว่า มนุษย์ย่อมปรารถนาเจตจำนงที่เป็นอิสระโดยแท้

1.3 จริยศาสตร์

จริยศาสตร์ตามทัศนะของกรีนคือ ความสามารถของมนุษย์ในการที่จะรู้จักสภาวะของตนเองให้ดีขึ้น และในการที่จะรู้จักสภาวะนี้ก็คือการยอมตัวเองให้เป็นตัวแทนทางศีลธรรม มนุษย์มีความสามารถเช่นนี้ก็เพราะว่า เขามีความรู้สึกรับผิดชอบด้วยตัวเอง ในฐานะที่เป็นผู้มีวิญญูณแห่งความรู้สึกรับผิดชอบตัวเองชั่วนิรันดร์ บ่อเกิดของอุดมคติของแต่ละบุคคลในสภาวะที่ดี เป็นอุดมการณ์ที่สมบูรณ์ที่มีอยู่ในพระจิตของพระเจ้า ซึ่งมอบให้แก่มนุษย์ การที่มนุษย์มีส่วนร่วมในอุดมการณ์ที่เป็นความปรารถนาอันสมบูรณ์ก็คือ เป็นตัวแทนที่ก่อให้เกิดศีลธรรมในความเป็นอยู่ของมนุษย์

ปัญหาที่มีอยู่ว่า อะไรเล่าเป็นเรื่องของความดีทางศีลธรรม ความดีที่แท้จริงคือ ความพยายามอย่างแรงกล้าของตัวแทนทางศีลธรรม เมื่อได้ประสบความสำเร็จตามความปรารถนา ความพยายามอย่างแรงกล้าเป็นรากฐานและเป็นเจตจำนงที่แท้จริง ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีโดยไม่มีเงื่อนไข มีคุณค่าอย่างสมบูรณ์และถือว่าเป็นความปรารถนาอย่างสมบูรณ์

ปัจจุบันนี้ มนุษย์มีความคิดเห็นเป็นของตัวเองในบางสิ่งบางอย่างที่น่าปรารถนาอย่างที่สุด มนุษย์มีความสนใจหลายอย่าง รวมทั้งมีความสนใจในบุคคลอื่นอีกด้วย

นอกจากนี้ การเข้าใจในบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างถูกต้องเป็นความดีอันสูงส่ง ไม่ว่าในตัวเองและในคนอื่น ๆ ความสมบูรณ์ในอัตตาและการไม่ยึดถือความสามารถในการที่จะทำให้จุดหมายปลายทางนี้สำเร็จได้ อุดมการณ์ทางศีลธรรมเป็นความดีแบบสมบูรณ์ และเป็นความดีสำหรับตัวของเขาและคนอื่น ๆ อีกด้วย ความดีแบบสมบูรณ์รวมเอาศีลธรรมและอุดมการณ์ของสังคมหนึ่งที่ทุกคนจะปฏิบัติต่อกันอื่น ๆ ในฐานะที่เป็นเพื่อนบ้านด้วยกัน ตัวแทนทุก ๆ คน พิจารณาถึงความดีหรือความสมบูรณ์ของตัวแทนอื่น ๆ ที่จะถูกรวมเข้าไว้ในความสมบูรณ์ของตัวเอง

กรีนไต้มีมติว่า ความขัดแย้งระหว่างความเห็นแก่ตัวกับการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นสิ่งที่ควรกำจัดออกไป ด้วยการพัฒนาความเห็นแก่ตัวให้กลายเป็นความเห็นแก่อุดมการณ์ทางศีลธรรมได้ดำเนินไปในสังคมอย่างราบรื่น

พวกนักศีลธรรมได้นำเอาศีลธรรมประยุกต์เข้ากับกฎเกณฑ์และประเพณีของบรรพบุรุษ กรีนยอมรับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ แต่เขายืนยันว่า กฎเกณฑ์และประเพณีแต่เดิมเป็นผลผลิตของมนุษย์ที่มีเหตุผลและอุดมคติ ในการที่จะยอมรับกฎเกณฑ์และประเพณีที่ได้กำหนดเอาไว้แต่ละคนได้ยอมรับคุณค่าในแบบของพฤติกรรมของมนุษย์ และกรีนก็พร้อมที่จะยอมรับทฤษฎีโดยกำเนิดและวิวัฒนาการทางศีลธรรม

แต่ส่วนมากเขายืนยันว่า วิวัฒนาการทางศีลธรรมมาจากบ่อเกิดทางอุดมคติแห่งศีลธรรมของเราเอง อุดมการณ์ทางศีลธรรมไม่ใช่เป็นผลผลิตของกระบวนการทางประวัติศาสตร์ซึ่งมาจากแหล่งกำเนิดที่สูงที่สุด

เดิมทีเดิยพวกเราก็คิดกันว่า อุดมคติทางศีลธรรมนั้น เป็นความต้องการหรือข้อเรียกร้อง ซึ่งอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคนโดยไม่รู้สึกรู้ตัว เพราะเป็นความดีที่แท้เ็นเอง อุดมคติชนิดนี้จึงเป็นความต้องการซึ่งแต่ละคนจะต้องมีความปรารถนาร่วมกันและเมื่อเป็นเช่นนั้นก็จะออกมาในรูปของสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว และสถาบันทางการเมือง ฯลฯ

ในเวลาต่อมา อุดมการณ์ดังกล่าวนี้ก็ได้อำหนดว่า เป็นหลักศีลธรรมจรรยาของแต่ละบุคคล ผลสะท้อนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสถาบันต่าง ๆ ตามธรรมชาติและเกิดจากนิสัยต่าง ๆ อันเนื่องมาจากกระทำซึ่งเป็นเหตุสนับสนุนความยึดถือสถาบันเหล่านั้นอยู่ กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมการสร้างสรรค์แนวความคิดอันก่อให้เกิดความต้องการที่เพียงพอนี้ได้รับความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับฐานะของบุคคลต่าง ๆ แสดงออกมาทีละเล็กทีละน้อย จนแผ่ขยายวงกว้างออกไป โดยไม่มีที่สิ้นสุดนั้นย่อมเกี่ยวกับอุดมการณ์แห่งสังคมเป็นจักรวาลที่แผ่ครอบคลุมมนุษยชาติทั้งมวลไว้

พวกเราอย่ามัวมีอุดมการณ์อย่างเพียงพอที่จะทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ได้ แต่อุดมการณ์ชนิดนี้ย่อมรวมเอาความสมบูรณ์ของมนุษย์ทั้งหมดไว้ และรวมเอาความสมบูรณ์ของมนุษย์ในสังคมไว้ด้วยเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น ชีวิตนี้จะต้องแสดงออกมาในรูปของเจตจำนงของแต่ละบุคคลแล้วรวมเจตจำนงของทุกคนให้กลมกลืนกันเพื่อสร้างสรรค์อุดมการณ์ทางศีลธรรมขึ้นอันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่มวลมนุษย์ด้วยกัน โดยอาศัยความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ยิ่งไปกว่านั้น กรีนยังถือว่าคุณค่าทางศีลธรรมที่เกี่ยวกับความประพฤตินั้น ขึ้นอยู่กับนิสัยซึ่งเป็นผลสะท้อนแสดงออกมาให้เราเห็นได้ กรีนยอมรับว่า การเคลื่อนไหวทางศีลธรรมย่อมจะก่อให้เกิดความประพฤติทางศีลธรรมจรรยาได้เสมอ

กรีน ได้ยกข้อของการเสียสละตัวเองว่า เป็นแบบอย่างแห่งความดีทางสังคม ถือเป็นความดีสำหรับผู้ที่จะปฏิรูปสังคมให้เจริญก้าวหน้าโดยแท้ และในเรื่องการเสียสละนี้เองย่อมแสดงให้เห็นซึ่งความเป็นผู้มีอุดมคติประจำใจของบุคคลในยุคของเขาด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่ากรีนจะได้รับการยกย่องว่า เป็นแบบอย่างแห่งความดีของนักพรต (นักบวช) ทางศาสนา แต่สำหรับยุโรปสมัยกลางแล้ว กรีนยังเป็นแบบอย่างแห่งความดีที่สมบูรณ์ที่สุดผู้หนึ่ง กรีนกล่าวว่าแบบอย่างที่สมบูรณ์ที่สุดอันเกี่ยวกับความพยายามอย่างแรงกล้าทางศีลธรรมนั้น ก็คือการกระทำที่แสดงออกทางจิต (มโนกรรม) ที่จงรักภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้ากล่าวคือ ทั้งร่างกายและจิตใจ ต้องมีความทะเยอทะยานต่ออุดมคติเกี่ยวกับความเคารพนับถือในส่วนบุคคลอีกด้วย จากเหตุผลบางประการที่นอกเหนือไปจากตัวเองที่ได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว ความพยายามอย่างแรงกล้าทางศีลธรรมดังกล่าวมานี้ ก็จะมีประโยชน์อย่างแท้จริงด้วย เจตจำนงที่ดีกับเจตจำนงทางสังคมทั้งสองอย่างและการกระทำที่แสดงออกมาทางจิตนี้ ย่อมมีประโยชน์อย่างแท้จริง ความประพฤติที่แสดงออกทางเจตจำนงที่ดี ย่อมมีคุณประโยชน์เพิ่มขึ้นอีก ในฐานะเป็นแบบอย่าง เพราะเจตจำนงที่ดีทั้งสองนั้นจะมีประโยชน์ในการผดุงไว้ซึ่งสังคมมนุษย์

วัตถุประสงค์อันสูงส่ง และการแสดงออกซึ่งความปรารถนาดีเหล่านี้ทั้งหมดย่อมเป็นหัวใจที่สำคัญด้วย เพราะคุณค่าที่สูงที่สุดสำหรับมนุษย์นั้น ก็คือมนุษย์ผู้มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ความดีที่เป็นแบบอย่างทางปฏิบัติและที่เป็นแบบเพื่อตัวเองหรือเพื่อแสวงหาพระผู้เป็นเจ้าโดยทางจิตสำนึกทั้งสองอย่างนั้น ย่อมเป็นความดีที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง เพราะความดีที่เป็นแบบอย่างทั้งสองนี้ ย่อมแฝงอยู่ในบุคลิกลักษณะ จิตใจและเจตจำนงของมนุษย์นั่นเอง ไม่มีปฏิบัติการใดเลยที่จะไม่ก่อให้เกิดผลสำเร็จแม้ว่าในกรณีของการปฏิรูปสังคมก็ตาม ความสำเร็จดังกล่าวนี้ก็เป็นเพียงการปรากฏขึ้นและไม่แน่นอน แต่ในกรณีของนักบวช ความสำเร็จเหล่านี้เป็นความรู้สึกภายใน ซึ่งยากแก่การแสดงออกให้ปรากฏ โดยวิธีนี้เอง กรีนจึงแสวงหาวิธีแก้ไขสิ่งที่ขัดแย้งอันเห็นได้ชัด ระหว่างหลักศีลธรรมที่จะจรรโลงไว้ซึ่งสังคมและหลักศีลธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติของนักบวช

ความเข้าใจอันลึกซึ้งทางศีลธรรมที่สำคัญของกรีนนั้น อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ในการปฏิรูปสังคมทั้งหมด ก็เพื่อที่จะทำให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ในด้านจิตใจ
2. เป็นการพัฒนาตัวมนุษย์ให้เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดีและมีอุดมคติ
3. กรีนได้กล่าวถึงความเคารพนับถือว่าเป็นแบบอย่างแห่งความสมบูรณ์ที่ถาวร และได้กล่าวถึงจิตใจที่มีความรู้สึกอ่อนน้อมต่อมตัวว่า เป็นสภาวะจิตใจที่มีประโยชน์อย่างสูงสุด

4. ความพยายามอย่างแรงกล้าทางศีลธรรม จะต้องเป็นสิ่งมองเห็นได้อย่างจริงจังทางทัศนคติที่เกี่ยวกับจิตใจของมนุษย์ แต่เป็นตัวอย่างของจิตสำนึกที่มีในบุคลิกภาพของมนุษย์
5. การปฏิรูปสังคมเป็นสิ่งที่ดี แต่ทั้งนี้การปฏิรูปสังคมนั้น จะต้องมิจุดมุ่งหมายปลายทางและมีเหตุผลเหนือกว่าการส่งเสริมความสุขสบายทางร่างกายและความเพลิดเพลินยินดีทางวัตถุ
6. เป็นการเพียงพอแล้วหรือสำหรับการปรนปรี้อและสร้างสรรค์ที่อยู่ให้แก่ร่างกายมนุษย์ แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่ควรตระหนักอยู่เสมอก็คือ วิญญาณ ชนิดไหนเล่าที่อาศัยอยู่ในร่างกายนี้

ผลงานที่สำคัญของกรีน

1. "Introduction to Hume's Treatise on Human Nature" First Published in 1874-5 in the Green and Grase edition of Hume's philosophical work; Prolegomena to Ethics, 1883.
2. Works of T.H. Green, 1896, ed. by R.L. Nettleship, 3 Vols, 1885-88 Contains all Green's writings except the Prolegomena; Lecture on the principles of political Obligation, 1895.
3. Hegelianism and Personality, 1887 W.H. Pairbrother, the philosophy of T.H.Green, 1896; R.B.C. Johnson, The Metaphysics of Knowledge, Being an examination of T.H. Green's Theory of Reality, 1900.
4. H.G. Townsend, the Principle of Individuality in the Philosophy of T.H. Green 1914.

2. เอฟ. เอช. บรัดเลย์ (F. H. Bradley 1864-1924)

บรัดเลย์ เป็นนักจิตนิยมที่เด่นมากผู้หนึ่งในบรรดาปรัชญาเมธีชาวอังกฤษ ความคิดของบรัดเลย์เกี่ยวกับจิตนิยมที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ นับว่าเป็นสัญลักษณ์ที่สูงส่งทางด้านความคิดของพวกเฮเกลใหม่ ความเรียบแหลมและจุดเริ่มต้นทางเหตุผลของบรัดเลย์ ยังดำเนินควบคู่กันไปกับปรัชญายุโรป สมัยโบราณ สมัยใหม่และสมัยปัจจุบัน เพื่อเป็นการฝึกฝนสติปัญญาให้เข้าใจเหตุผล บรัดเลย์จึงใช้ความอัจฉริยะทำลายความเชื่อต่างๆไป โดยเชื่อมความสามารถในการสร้างสรรค์นี้เข้าด้วยกันเป็นระบบแบบแผนที่ดี

นอกจากนี้ การแก่งความจริงทางอภิปรัชญาของบรัดเลย์ ปรากฏว่าได้รับการยอมรับนับถือจากกลุ่มของนักปรัชญาที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเทศอังกฤษ ในฐานะที่เป็นแหล่งกำเนิดชีวิตแนวใหม่ในปรัชญาของอังกฤษด้วย ความสำคัญเกี่ยวกับความคิดของบรัดเลย์ไม่ใช่ของง่ายที่จะเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายอันสูงส่งคือ จิตนิยมสมบูรณ์

2.1 ทศนะเกี่ยวกับจักรวาล

บรัดเลย์ เข้าใจจักรวาลในฐานะเป็นสิ่งที่ไม่มีระบบ ระบบนี้ไม่มีความจริงแต่ประการใด นอกจากมีเพียงแต่ปรากฏการณ์แห่งความจริงเท่านั้น เหตุผลเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนและทำให้จนปัญญาอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในปรากฏการณ์และความจริงและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความจริงกับปรากฏการณ์ เราจะต้องเข้าใจพื้นฐานทางจิตใจของนักปรัชญาผู้ซึ่งก่อให้เกิดเหตุผลต่างๆ และดังนั้น เหตุผลจึงเป็นสิ่งที่มียู่ก่อนปรากฏการณ์และความจริงโดยปริยาย

บรัดเลย์ได้ให้ทศนะว่า ความจริงในฐานะที่เป็นส่วนทั้งหมดของประสบการณ์ที่กลมกลืนกันอย่างแยกกันไม่ออก โดยทั่วไปแล้ว ประสบการณ์ก็คือ ความคิดขั้นมูลฐานของจิตซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งลักษณะท่าทีของปรัชญากลุ่มเฮเกล อันมีจุดหมายที่แตกต่างกันอยู่ ๒ ประการ คือ

1. ประสบการณ์ของบรัดเลย์ คือส่วนทั้งหมดซึ่งไม่ใช่เหตุผล หรือความคิดขั้นธรรมดา แต่เป็นความรู้สึก และเจตจำนง ประสบการณ์ทั้งหมดยังอยู่ในความสมบูรณ์แบบเป็นเอกภาพและไม่มี ความแตกต่างกันแต่ประการใด

2. ความสมบูรณ์นี้ บรัดเลย์ไม่เข้าใจในรูปที่มีเหตุผลคือ ถึงแม้ว่าความคิดและสิ่งต่างๆ จะอยู่ในความสมบูรณ์ก็ตาม แต่ความคิดและสิ่งต่างๆ ก็ไม่ได้แยกออกจากกันเป็นส่วนๆ การที่จะเข้าใจความมียู่ของสิ่งสมบูรณ์ที่จำกัดนั้นต้องอาศัยสติปัญญาที่จำกัดของเราเท่านั้น

ในการแสดงออกซึ่งความรู้สึก คนเราย่อมมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ประสบการณ์ทั้งหมดนั้นมิได้ถูกแบ่งแยกออกจากกันแต่อย่างใด ความคิด เจตจำนง และความรู้สึก อาจจะมีมากกว่าหนึ่งในครั้งหนึ่งก็ได้ ความสมบูรณ์ของบริดลีย์จึงคล้ายคลึงกันกับความสมบูรณ์ทั่วไปของเฮเกิล ซึ่งความสมบูรณ์ของทั้งสองนี้มีต้นกำเนิดมาจากธรรมชาติ การที่เราจะเข้าใจจักรวาลอย่างมีเหตุผลได้นั้น ต้องอาศัยความคิดทางตรรกวิทยาเป็นแนวทางทั้งหมด เป็นความจริงที่ว่า “ช่วงความคิดที่เกิดก่อนขัดแย้งกับช่วงความคิดที่เกิดขึ้นทีหลัง” ดังนั้น ความคิดจึงขัดแย้งกันในตัวเองอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเป็นเช่นนี้สิ่งสำคัญก็คือว่า ความคิดต้องสร้างชีวิตให้ดำเนินไปได้ด้วยดี ความคิดโดยสาระสำคัญก็คือ แนวทางหรือวิถีทางที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความคิดกับประสบการณ์ และต้องยอมรับว่า ความคิดย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมดา

วิธีการหลักเลี่ยงความขัดแย้งคือ สร้างความกลมกลืนที่พึงพอใจให้แก่ความคิดที่เกิดขึ้นทีหลังกับประสบการณ์พร้อมกับปิดบังแหล่งกำเนิดความยุ่งยากต่าง ๆ และความขัดแย้งกัน

2.2 อภิปรัชญา

ระบบอภิปรัชญาที่ปรากฏในหนังสือของท่านชื่อ “Appearance and Reality” ถือว่าสมบูรณ์ที่สุด บริดลีย์เห็นด้วยกับนักปรัชญาเยอรมันที่ว่า อภิปรัชญานั้นเป็นความพยายามที่จะรู้ความจริงอันสูงสุด (Ultimate Reality) อันเป็นแหล่งกำเนิดปรากฏการณ์ทั้งหลาย หรือเป็นการศึกษาเพื่อหาทางเข้าใจสากลจักรวาลทั้งหมด ไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะว่ามันมนุษย์มีความโน้มเอียงที่จะขบคิดความจริงสูงสุด หรือบรมสัจนี้อยู่แล้ว และพยายามที่จะเข้าใจความจริงอันนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

นอกจากนี้แล้ว บริดลีย์ยังได้วิพากษ์วิจารณ์สติปัญญาและโลกแห่งปรากฏการณ์อย่างรุนแรง โดยสรุปลงท้ายว่า ทั้งหมดนี้เป็นความขัดแย้งกันในตัวเอง (Self-Contradiction) จากผลงานดังกล่าว ทำให้บริดลีย์กลายเป็น “ซีโน ของปรัชญาสมัยใหม่” ไป

บริดลีย์ ได้พิจารณาถึงเรื่องการตีความหมายความแท้จริงต่าง ๆ ที่ให้เราไว้โดยนักปรัชญาเมธีหลายท่าน เช่น กล่าวถึงความจริง หรือสัจธรรม (Reality) ก็คือ คุณภาพเดิมหรือคุณภาพปฐมภูมิ และคุณภาพอาศัยหรือคุณภาพทุติยภูมิ ((Primary and Secondary Qualities) สสารและคุณภาพ ความสัมพันธ์และคุณภาพ ความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลง กฎของเหตุผลและการเคลื่อนไหว (Causality and Activity) และตัวตน (Self) เหล่านี้เป็นต้น บริดลีย์ถือว่าทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่ขัดแย้งในตัวเองทั้งสิ้น และมีผลลัพธ์ในทางปฏิเสธหมดทีเดียว

2.3 คุณภาพปฐมภูมิและทุติยภูมิ

ก่อนอื่นจะขออธิบายว่า คุณภาพปฐมภูมิคืออะไร คุณภาพปฐมภูมิได้แก่ขนาด รูปร่าง การกินที่ น้ำหนัก ของสสาร ส่วนคุณภาพทุติยภูมิได้แก่ สี เสียง กลิ่น รสของสสาร เมื่อเราเข้าใจเช่นนี้แล้ว จะได้เข้าใจเนื้อหาต่อไป

บรัดเลย์ มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะตีความหมายเรื่องโลกในความหมายของคุณภาพปฐมภูมิ เช่นเดียวกับลอคและนักปรัชญาคนอื่น ๆ โดยมีความเห็นว่า ความสมบูรณ์อันเกิดจากประสาทสัมผัสที่เกี่ยวกับวัตถุมีความผิดพลาดอยู่เสมอ และความผิดพลาดดังกล่าวนั้นก็กลบเกลื่อนวัตถุที่มีอยู่อย่างแท้จริง

นักคิดเหล่านั้นอธิบายว่า ไม่ใช่คุณภาพบางอย่าง เช่น สี เสียง กลิ่น และรส เรามักจะถูกหลอกลวงเสมอว่า ไม่ใช่คุณภาพปฐมภูมิของสสาร คุณภาพเหล่านั้นเป็นเพียงคุณภาพทุติยภูมิ แต่คุณภาพทุติยภูมิจะมีอยู่ได้นั้นต้องอาศัยคุณภาพปฐมภูมิ และอวัยวะรับสัมผัสคือ ตา หู จมูก ลิ้น และการสัมผัส มีความสัมพันธ์กัน อวัยวะรับสัมผัสเหล่านี้จะบอกให้เราทราบว่า คุณภาพเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มิใช่ เช่น สีแดงปรากฏอยู่ในวัตถุ ตาเห็นสีแดง พร้อมกับเห็นวัตถุเป็นสีแดง อันนี้แหละเป็นการยืนยันว่า วัตถุนั้นเป็นสิ่งที่มิใช่ การกินที่ ความหนาหรือบาง และน้ำหนักเป็นคุณภาพปฐมภูมิของวัตถุ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ บรัดเลย์ ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยลัทธิวัตถุนิยม และเขาได้แสดงถึงความไม่แน่นอนของวัตถุด้วยเหตุผลที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ถ้าคุณภาพปฐมภูมิ สร้างเนื้อสารของวัตถุและคุณภาพทุติยภูมิ เป็นเพียงคุณสมบัติของวัตถุ ก็นับว่าเป็นการไม่สมเหตุสมผลที่จะกล่าวว่า คุณภาพทุติยภูมิ เป็นเพียงปรากฏการณ์ของวัตถุซึ่งเกิดมาจากคุณภาพปฐมภูมิ ต่อไปนี้ปัญหาก็มีว่า ปรากฏการณ์อันนี้เป็นของวัตถุใช่หรือไม่? ถ้าใช่แล้วปรากฏการณ์ก็ดึงคุณเอาวัตถุให้เข้ากับลักษณะอันไม่แท้จริงนั่นเอง

เหตุผลที่เกี่ยวกับคุณภาพทุติยภูมิ เราพอจะกล่าวได้ว่า เป็นปรากฏการณ์ที่มีเงื่อนไข ซึ่งหมายถึงการกินที่ของคุณภาพปฐมภูมิ เพราะเรารู้สึกว่า คุณภาพปฐมภูมิมิมีการกินที่โดยมีความสัมพันธ์กับอวัยวะและไม่ว่าอวัยวะจะถูกสัมผัสหรือไม่ก็ตาม วัตถุหรือสสารมันก็มีอยู่อย่างนั้น เพราะในบางกรณีการรับทราบหรือการรับรู้โดยอาศัยการกระทบกับร่างกายของเราและถ้าปราศจากการกระทบแล้ว เราจะรับรู้ไม่ได้

เราไม่สามารถเข้าใจการกินที่ของคุณภาพปฐมภูมิได้ ถ้าปราศจากคุณภาพทุติยภูมิ และไม่สามารถคิดถึงการขยายตัวการกินที่ได้ ถ้าปราศจากการคิดถึงสิ่งที่ถูกกินในเวลาเดียวกัน

2.4 สารและคุณสมบัติของสาร

บรัดเลย์ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องสารและคุณสมบัติของสารที่สำคัญไว้ดังนี้ ยกตัวอย่างเรื่องก้อนน้ำตาลสีขาว ก้อนน้ำตาลนี้เป็นสาร ส่วนความขาวความหวาน และความแข็งเป็นคุณสมบัติของสารซึ่งบ่งถึงสาร แต่พิจารณาทบทวนอีกที่เราพบว่า ถ้าเรานำเอาคุณสมบัติออกก็ไม่มียะไรเหลืออยู่เป็นสาร และเราก็ไม่พบว่ามียะไรอยู่ในคุณภาพ แต่เราไม่กล้ายืนยันว่า สารเป็นอันเดียวกันกับคุณภาพ ถ้าน้ำตาลเป็นอันเดียวกับความหวานในขณะเดียวกัน น้ำตาลก็ไม่เป็นความแข็งเหมือนกัน เพราะว่าความหวานกับความแข็งควรจะเป็นอันเดียวกัน ซึ่งเรื่องนี้ฟังดูแล้วไม่สมเหตุสมผล ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสารไม่ใช่ยะไรอื่นนอกจากคุณสมบัติของมัน และทั้งไม่เป็นอันเดียวกันกับคุณสมบัติ

สารเป็นชื่อของคุณสมบัติในทางสัมพันธ์ เมื่อสีขาว ความแข็ง ความหวาน และ ส่วนที่เหลืออยู่อย่างแน่นอนั่นเอง คือสิ่งที่เรียกว่า น้ำตาลและสาร

ความไม่เข้าใจความสัมพันธ์กับความหมาย ตามที่อธิบายมานั้นเกิดจากสมมติฐานที่ผิด การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานของการใช้การโต้แย้งจนก่อให้เกิดความเป็นไปไม่ได้หรือความขัดแย้งในตัวเองของท่านนับว่าเด่นมาก

บรัดเลย์ ตั้งปัญหาว่าความสัมพันธ์นี้เป็นตัวขยาย หรือคุณสมบัติของสองสิ่งหรือว่ามันไม่เกี่ยวข้องกัน

สมมติว่า ถ้าสองสิ่งคือ A และ B มีความสัมพันธ์กันโดยความสัมพันธ์ R กับ R และแล้ว R ตัวนี้จะเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกจาก A และ B (AB)R

เมื่อเป็นเช่นนั้น เราก็จะต้องหาความสัมพันธ์ตัวอื่น คือ R' มาสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง R กับ A อีก และตัวสัมพันธ์ใหม่ (คือ R') นี้ก็เหมือนกัน เป็นตัวที่อยู่ภายนอกจาก R กับ A อีก เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ต้องหาความสัมพันธ์ที่สามคือ R² เข้ามาเชื่อมความสัมพันธ์กันอีก คือเชื่อมตัว R' ให้เข้ากับ R และ A และเมื่อเป็นเช่นนั้น มันก็มีผลแบบเดียวกันคือ R' ต้องหา R³ อีกเรื่อยไปเช่นนั้น ไม่มีที่สิ้นสุด

บรัดเลย์ ได้อธิบายสาเหตุของความยุ่งยากขั้นมูลฐานเหล่านี้ไว้ว่าเป็นลักษณะที่ไม่กลมกลืนกัน ซึ่งทำลายจักรวาลออกเป็นลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งไม่สามารถประสานรอยแยก แยกออกไปให้กลมกลืนได้อีก ถ้าเราไม่สมมติว่า “สิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ต้องมีการรวมกัน อยู่ทุกหนทุกแห่ง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ครอบคลุมถึงสิ่งที่สัมพันธ์กันทุกอย่าง มิฉะนั้นก็ต้องถือว่า “ไม่มีความแตกต่างใด ๆ ในโลก และไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ นั่นเอง”

2.5 ขอบเขตของปรากฏการณ์

ธรรมชาติของโลกที่มีความขัดแย้งกันนี้ สืบเนื่องมาจากความคิดของเราสร้างขึ้นมาจากประสบการณ์เฉพาะหน้า โดยอาศัยการกระทำที่มีความสัมพันธ์กันทางความคิด แสดงให้เห็นว่าโลกนี้ไม่ใช่ของจริงจ้องอะไรสัก สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยเครื่องจักรและความสัมพันธ์ต้องเป็นปรากฏการณ์ ไม่ใช่ความแท้จริงประการใด

เพราะฉะนั้น บรัดเลย์จึงได้ให้ข้อสังเกตว่า ผู้ที่เข้าใจอภิปรายแล้วไม่ต้องคล้อยตามมติอื่น ๆ ลักษณะของความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่มีความขัดแย้งกัน ธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงความสัมพันธ์บางชนิดต้องมีความขัดแย้งกันดังกล่าวแล้ว

อนึ่ง ธรรมชาติของกาล และอวกาศ ความเปลี่ยนแปลง ความเป็นเหตุและผล การทำงานและตัวตน สิ่งเหล่านี้ประกอบขึ้นด้วยปัญญาของมนุษย์ และความคิดของเรา ซึ่งอธิบายความหมายของโลก เราพบว่ามึลักษณะที่ขัดแย้งกันในตัวเอง ดังนั้น สิ่งเหล่านี้จึงไม่มีอะไรเป็นความจริง เป็นเพียงปรากฏการณ์แห่งความแท้จริงเท่านั้น

นอกจากนี้ บรัดเลย์ ยังถือว่าปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ เป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ทุกอย่างมันก็กลายเป็นเรื่องของการเกิดขึ้นหรือปรากฏการณ์ขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มันก็เป็นเรื่องที่มีอยู่จริงและแน่นอนมากที่สุดทีเดียว ถึงแม้ว่ามันจะเข้ากันไม่ได้กับตัวมันเอง และไม่สามารถเป็นความจริงแท้ได้ (Truly real) แต่มันเป็นที่ไม่อาจแยกออกจากความจริงแท้ได้ และปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาว่า แล้วความจริงมีลักษณะอย่างไรกัน เราสามารถที่จะพูดถึงมันได้มากกว่าความมีอยู่ของมันหรือไม่ หรือมันเป็นเพียง Thing-in-itself แบบที่คานท์กล่าว

บรัดเลย์ บอกเราว่าความจริงอันเป็นสิ่งสมบูรณ์นั้นก็คือ ความเป็นทุกอย่างที่รวมเอาความแตกต่างทั้งหมดไว้ในเอกภาพโดยสิ้นเชิง ปรากฏการณ์ที่แตกต่างอันนำลงนสนเทห์นั้น จะต้องนำเข้าสู่เอกภาพ โดยทำตัวเองให้มีภาวะเหมาะสมขึ้น และนี่จะบังเกิดผลก็ต่อเมื่ออยู่ในภาวะเป็นสิ่งสมบูรณ์ ยิ่งกว่านั้นแล้ว บรัดเลย์ก็ถือว่าแก่นแท้ของสิ่งสมบูรณ์ไม่ใช่อื่นไกล แต่เป็นประสบการณ์ทางอินทรีย์สัมพันธ์นั่นเอง อันนี้ท่านหมายถึงว่า ในชีวิตธรรมดา ๆ ของมนุษย์นี้ก็มีเครื่องหมายบอกให้รู้ถึงสิ่งสมบูรณ์ได้ คนเรานั้นมีประสบการณ์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ด้วยความรู้สึกหรือการได้รับมาอย่างฉับพลันเท่านั้น ความเป็นเอกภาพนี้มีอยู่ในความแตกต่าง แต่ในเวลาเดียวกันมันก็แสดงความเป็นหนึ่งรวมกันคือว่า เราสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าประสบการณ์ทั้งหมดได้มาจากการที่เจตจำนง (will) ความคิด (Thought) และความรู้สึก (Feeling) รวมตัวกันอย่างแนบสนิท หรือหมายถึงว่า เราสามารถที่จะรู้ถึงความหมายทั่วไปของประสบการณ์อันเป็นสิ่งสมบูรณ์นั้นได้ เมื่อปรากฏการณ์อันแตกต่างกันนั้นรวมตัวกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและด้วยเหตุนี้ บรัดเลย์จึงได้สรุปว่าคนเรานั้นมีความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับสิ่งสมบูรณ์ได้ และเป็นความรู้ที่แน่นอนมีรากฐานอยู่บนประสบการณ์

ดังนั้น ถ้าเราจะคิดกันอย่างสมเหตุสมผลแล้ว การให้ความหมายของสิ่งสัมบูรณ์¹ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

บรัดเลย์ยืนยันว่าประสบการณ์ทางอินทรีย์สัมผัส (Sentient Experience) เมื่อว่ากันโดยย่อแล้ว ก็คือสิ่งสัมบูรณ์นั่นเอง นั่นก็คือว่าไม่มีความจริงใด ๆ อยู่นอกเหนือสิ่งที่เรารู้กันคืออยู่แล้ว หลักการที่ว่า “ความจริงอันติมะ เป็นความจริงที่ไม่มี ความขัดแย้งในตัวเอง” นั้นพอจะสมมติเรียกได้ว่า เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพราะฉะนั้น ลัทธิปรากฏการณ์นิยม เมื่อปราศจากความเชื่อในความจริงบางประการแล้ว ก็ไม่สามารถทนอยู่ได้ที่จะปฏิเสธหลักความจริงที่มีอยู่ในตัวเอง อันนี้นับว่าเป็นไปไม่ได้ที่เราจะสงสัยไปตลอดคือว่าในเรื่องใด ๆ เพราะว่า คนที่มีความสงสัยต้องมีความพอใจกับความขัดแย้งกัน เพื่อที่จะพิจารณาตัดสินตัวเขาเอง คนเราเมื่อไม่มีหลักความจริงแล้ว ย่อมคิดอะไรได้ยาก การคิดคือการพิจารณาหาเหตุผล และการวิจารณ์คือ การใช้หลักความจริงที่เราพยายามจะปฏิเสธหลักความจริง แต่เราก็ตกยืนยันว่า หลักความจริงเป็นสิ่งสัมบูรณ์

ยิ่งไปกว่านั้น เรายังได้ทราบมาแล้วว่า ปรากฏการณ์ก็คือการปรากฏแห่งความจริงในบางครั้ง และปรากฏการณ์ต้องเป็นความจริงขึ้นมาสักวันหนึ่ง ความจริงก็เป็นเรื่องเฉพาะอีกอย่างหนึ่งที่เรารู้จนทดลองได้ คือประสบการณ์ ประสบการณ์ก่อให้เกิดการมีอยู่ บรัดเลย์กล่าวว่า “จงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีอยู่ จงถือว่าสิ่งที่มีอยู่นั้น เราเรียกว่าความจริง หรือจะยืนยันว่าความจริงมีอยู่ในประสบการณ์ที่รู้สึกได้หรือไม่ จงพยายามค้นหาความหมายบางประการในการที่เราจะสามารถพูดถึงความจริงได้อีก เมื่อทำการทดลองอย่างละเอียดแล้วข้าพเจ้าสามารถยืนยันได้ว่า ประสบการณ์เป็นอันเดียวกับความจริง”

ความจริงอันติมะ ซึ่งเกิดจากการค้นคว้าด้วยสติปัญญา ต้องเป็นสิ่งที่มีความสมบูรณ์ เช่นเดียวกันและต้องสามารถตอบสนองความพอใจทางอารมณ์ให้แก่เราได้ด้วย กล่าวคือ ต้องไม่มีความทุกข์มีแต่ความสุขที่สมมูลด้วยเหตุผล

2.6 ความสัมพันธ์ทั่วไป (General Relation)

ตามทัศนะของนักปรัชญากรุปเฮเกลใหม่ ความสัมพันธ์ทั้งหมดเป็นเรื่องภายในเมื่อเราเรียกว่า ความสัมพันธ์ภายในโดยทั่วไป ก็หมายความว่า ความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงลักษณะของเทอร์ม ที่มีความสัมพันธ์กัน ทัศนะนี้เป็นเพียงทัศนะหนึ่งของพวกกรุปเฮเกลที่มีความเห็นว่า จักรวาลก็เหมือนกับอวัยวะทั้งหมด ซึ่งถูกกำหนดโดยส่วนอีกส่วนหนึ่ง และส่วนทั้ง

¹ โปรดดูความหมายของคำว่าสิ่งสัมบูรณ์ในบทที่ 1 หน้า 11

หมดก็ถูกกำหนดร่วมกันด้วยเหมือนกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งแยกออกจากกันไม่ได้ เป็นเครื่อง ทำให้สิ่งทั้งหมดรวมกันเข้าเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กับภายใน ซึ่งเรียกว่า จักรวาล

มีทฤษฎีตรงกันข้ามที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ภายนอก ความสัมพันธ์ภายนอกมิได้ เปลี่ยนแปลงเทอร์มเหล่านี้ (Terms) แต่อย่างใด เทอร์มที่มีความสัมพันธ์กันก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์ไว้อยู่ ทฤษฎีนี้เราจะเห็นได้ว่า เกิดขึ้นจากนักสังนิยม ผู้ถือว่าจักรวาลไม่ใช่อวัยวะ ทั้งหมด นอกจากเป็นแต่เพียงผลรวมแห่งสภาวะธรรมที่มีอยู่เป็นอิสระเท่านั้น ส่วนนักจิตนิยม มีความเชื่อว่า จักรวาลเป็นผลิตผลของความสมบูรณ์ที่มีความแตกต่างในตัวเอง เพราะฉะนั้น สิ่งทั้งหลายจึงเป็นแบบอย่างแห่งความจริงอันตมิมะที่จำกัด และสิ่งเหล่านั้นทั้งหมดไม่มีความ อิสระแยกออกจากความมีอยู่ สิ่งทั้งหลายก็เหมือนกันกับ กิ่ง ก้าน ลำต้น และรากของต้นไม้ ถึงแม้ว่าจะมีเมล็ดพืชชนิดเดียวกันแต่ก็มีความแตกต่างกันอยู่

เพราะฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ตามทฤษฎีนี้ ไม่เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงโดย บังเอิญซึ่งขาดความอยู่ระหว่างสิ่งที่มีอยู่ในอดีต ในทางตรงกันข้ามสิ่งทั้งหลายก็เป็นสมาชิก ของระบบที่มีความสัมพันธ์กัน เริ่มตั้งแต่เวลาที่เรารู้ได้คุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้จึงมี ความสัมพันธ์กันภายใน ดังนั้นเทอร์ม และความสัมพันธ์จึงเป็นความสัมพันธ์ร่วมกันอย่าง แยกกันไม่ออก และจะมีอยู่โดดเดี่ยวก็ไม่ได้ด้วย

กรีน (Green) ได้พยายามที่จะแสดงให้เห็นว่า สิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดเป็นผลิตผลมาจาก สัมพันธภาพทางความคิด และดังนั้นจึงไม่มีสิ่งใดอยู่ปราศจากความสัมพันธ์ดังกล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้น ความสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องภายใน ตามความหมายที่ว่าความสัมพันธ์กำหนด ลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งทั้งหลายที่มีความสัมพันธ์กัน

บุคคลเฝ้าเองก็ได้แสดงไว้เหมือนกันว่า ถ้าความสัมพันธ์เป็นเรื่องภายนอกแล้วก็เป็นอันว่าความสัมพันธ์และเทอร์มมีอยู่ได้อย่างอิสระจากกันและกัน ในกรณีเช่นนั้น เราอาจ ถูกบังคับให้เข้าใจหรือรับรู้ความสัมพันธ์ชนิดอื่น เพื่อที่จะเชื่อมโยงสภาวะธรรมทั้งหลายที่มี อยู่อย่างอิสระให้เข้ากันได้กับเทอร์มต่าง ๆ ที่เรียกว่า "ความสัมพันธ์"

2.7 ความรู้ด้วยความสัมพันธ์ (Knowledge Relation)

นักสังนิยมถือว่า ความรู้ด้วยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ภายนอกเพราะ สิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้และมีอยู่ก่อนที่เรารู้ และยังคงมีอยู่อย่างนั้น ครอบงำที่มันยัง มีความอิสระจากจิต

แต่นักจิตนิยม ยังคงรักษาทัศนะทั่วไปของบุคคลเฝ้าไว้โดยถือว่า ความรู้ด้วยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ภายใน เมื่อว่าตามทัศนะของบุคคลเฝ้าแล้ว สิ่งหรือวัตถุ

มิได้ถูกตัดแปลงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จิตยังทำหน้าที่สร้างสรรค์ปรุงแต่งวัตถุด้วยวิธีอื่น อีกตามความประสงค์ของจิต ดังนั้น นักจิตนิยมจึงปฏิเสธความสัมพันธ์ภายนอกของนักสังขนิยม กรีนและบริดลีย์ มีทัศนะที่แตกต่างกันคือ กรีน พยายามที่จะลดรูปความจริงลง มาเป็นความสัมพันธ์ ส่วนบริดลีย์ได้แยกความจริงออกจากความสัมพันธ์ กรีนถือว่าข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประสบการณ์ย่อมแสดงออกมาทางประสาทสัมผัส หรือความรู้สึก ตามความหมายนี้ กรีนถือว่า ความจริงทุกชนิดซึ่งเป็นเนื้อหาแห่งความรู้ของเราย่อมเกิดมาจากความคิด เรื่องความสัมพันธ์

2.8 บริดลีย์มีทัศนะเกี่ยวกับความถูกต้องและความผิดอย่างไร

บริดลีย์ถือว่า ความถูกต้องเริ่มแรกทีเดียว หมายถึงลักษณะของความจริงและลักษณะอันนี้โดยธรรมชาติแล้ว สืบเนื่องมาจากการให้เหตุผลของเรา การให้เหตุผลเราพอจะกล่าวได้ว่า ถูกหรือผิด บางครั้งเป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การให้เหตุผลที่แท้จริงนั่นเอง เราเรียกว่า ความถูกต้อง ส่วนความผิดเกิดจากเหตุ 2 ประการคือ

1. การให้เหตุผลที่บกพร่อง
2. ความขัดแย้งกันภายในความคิด

สำหรับการให้เหตุผลนั้น บริดลีย์ได้ให้ทัศนะว่าคือ ความพยายามทางจิตที่จะเข้าใจความจริงโดยอาศัยส่วนประกอบบางอย่างที่เป็นเรื่องของความจริง แต่ความคิดของเขาอยู่ห่างไกลจากความจริงอยู่

บริดลีย์อธิบายต่อไปว่า ความจริงนั้นมีอยู่ 2 อย่างคือ ความมีอยู่และสิ่งที่กำลังสงสัยว่าจะเป็นเช่นนั้น เช่นนี้ หรือไม่

ความจริงมีระดับชั้น บริดลีย์ถือว่า ความคิดเป็นตัวแทนของความจริงแต่ไม่ใช่ปรากฏการณ์ เพราะฉะนั้น ปรากฏการณ์จึงมีระดับแห่งความจริงที่แตกต่างกัน การที่เราไม่มีความเห็นผิดจากความจริงนั้น เพราะเกิดมาจากธรรมชาติอันไม่สมบูรณ์และการที่ทัศนะของเรา จะมีความจริงมากกว่าและมีความผิดน้อยกว่า ก็แล้วแต่ทัศนะเหล่านั้นจะมีความสมบูรณ์ และเป็นสิ่งที่เราเข้าใจได้มากน้อยเพียงไร

2.9 ทัศนะของบริดลีย์เกี่ยวกับความผิดและมายา

ความผิดและมายานี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของเราทุกคน บริดลีย์กล่าวว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสิ่งที่มีผิด แต่ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ใช่มายา”

สิ่งที่เรารู้ทั้งหมดเกี่ยวกับความจริง โดยผ่านความคิดเป็นเพียงปรากฏการณ์ ปรากฏการณ์ทุกชนิด เปิดเผยความจริงแก่เราได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ตามความหมายนี้ปรากฏการณ์ทุกชนิดที่เกี่ยวกับความจริง ย่อมนำมาซึ่งส่วนประกอบของความผิดบางประการ

ดังนั้น ความรู้ทั้งหมดของมนุษย์ตามความหมายนี้ จึงมีความผิด

อันที่จริงแล้ว ชีวิตของมนุษย์ย่อมเป็นไปไม่ได้ เมื่อปราศจากปรากฏการณ์แห่งความจริงที่จำกัด และความจริงที่จำกัดทั้งหมดดังที่กล่าวมาแล้ว ให้ความรู้เรื่องความจริงแก่เรา ไม่ได้เพียงพอด้วยเหตุนี้ จึงมีความผิดอยู่เสมอ

เพราะฉะนั้น เราพอจะกล่าวได้ว่า ความผิดในความหมายของความถูกในบางส่วน จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตของเรา ชีวิตของเราย่อมเป็นไปไม่ได้ เมื่อไม่มีความผิดชนิดนี้ คือ ความผิดที่สามัญไทยเราเรียกว่า “ผิดเป็นครู หรือ ไร้อ่อนแล้วจึงฉลาด”

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ความผิดเกิดจากความสัมพันธ์ที่บกพร่องระหว่างปรากฏการณ์และความจริง ส่วนมาหา หรือความหลงผิดเกิดจากความสัมพันธ์ที่บกพร่อง ซึ่งมีอยู่ระหว่างปรากฏการณ์นั่นเอง ส่วนความผิดที่เป็นความถูกบางส่วน ย่อมรักษาจุดมุ่งหมายของชีวิตเอาไว้ ความหลงผิดเป็นบ่อเกิดแห่งอันตรายของชีวิต เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ ความผิดหวัง และความเศร้าโศกในชีวิต

2.10 สิ่งสัมบูรณ์ (The Absolute)

ตามที่กล่าวมานี้ สิ่งสัมบูรณ์จึงเป็นสิ่งที่สามารถรู้ได้ สิ่งสัมบูรณ์นั้นเมื่อว่ากันแล้ว ก็เป็นระบบที่แสดงความเป็นเอกภาพของสิ่งทั้งหลาย ไม่ใช่เอาสิ่งต่างๆ มารวมกัน แต่เป็นเอกภาพซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างมารวมตัวกันแล้วเปลี่ยนแปลงสภาพของตัวมันเองเข้าสู่ภาวะอันเดียวกัน ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะไม่เท่ากันก็ตามที่ ในตัวเอกภาพนี้มีความสัมพันธ์ของสิ่งที่แยกกัน แตกต่างกัน ก็ถูกดึงดูดเข้าเป็นอันเดียวกัน ก็คือว่า สิ่งสัมบูรณ์เป็นเจ้าของของทุก ๆ ส่วนที่มารวมกันนี้และทุกอย่างก็มีส่วนสำคัญต่อสิ่งสัมบูรณ์ ไม่มีลักษณะใด ๆ เลยของสิ่งสัมบูรณ์ที่จะแสดงตัวว่าเป็นคุณลักษณะของสิ่งสัมบูรณ์เท่านั้น ธรรมชาติที่ถือว่าเป็นคุณภาพเดิม (Primary Qualities) ก็ไม่สามารถจะเรียกได้ว่า มันสวยหรือน่าดูได้เพราะว่ามันตายเสียแล้ว และเมื่อเข้าใจได้อย่างนี้สิ่งสัมบูรณ์ก็เป็นเรื่องโครงสร้างของความคิด (Idea Construction) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศาสตร์ทุกศาสตร์ เมื่อว่ากันแล้วมันก็เป็นเรื่องที่ถูกสร้างขึ้น (Fiction) ทั้งนี้

สิ่งสัมบูรณ์เป็นเพียงประสบการณ์อันหนึ่งเพราะเราสามารถพบตัวประสบการณ์ได้เพียงทางความรู้สึก ความคิด เจตจำนง อารมณ์และอื่น ๆ ประเภทเดียวกันเท่านั้น และเมื่อเป็นเช่นนี้ ลัทธิที่ว่า “โลกนี้คือตัวฉัน” (Solipsism) จะไม่เกิดขึ้นจากนี้หรือ? บรัดเลย์ตอบว่า เปล่าเลย มนุษย์เรามีประสบการณ์อันจำกัดเกี่ยวกับจักรวาลเพียงบางส่วนเท่านั้น จักรวาลทั้งหมดซึ่งปรากฏเป็นบางส่วนในประสบการณ์อันจำกัดของเรานั้น ก็เป็นเพียงความสมบูรณ์อันหนึ่งของประสบการณ์นั้น สิ่งที่เรารู้ได้ในประสบการณ์ก็เป็นเพียงลักษณะหนึ่งของความเป็นตัวเรา

แต่ว่ามันไม่ใช่เพียงคุณลักษณะของเราเองทีเดียว ตัวเรานั้นเป็นสิ่งที่ออกจากสิ่งสัมบูรณ์ คือปรากฏการณ์นั่นเอง ครั้นแล้วปัญหาที่ว่าประสบการณ์เป็นผลิตผลของตัวตนได้อย่างไร

ดังนั้น สิ่งสัมบูรณ์จะต้องไม่ใช่เป็นเพียงประสบการณ์เท่านั้น ทั้งไม่ได้ประกอบขึ้นด้วยตัวตนหรือวิญญาณ สิ่งสัมบูรณ์จะต้องไม่เพียงเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับตัวตนแต่จะเป็นสิ่งที่นอกเหนือจากตัวตนไป เราสามารถจะพูดถึงสิ่งสัมบูรณ์ได้ในฐานะที่เกี่ยวกับประสบการณ์นั่นเอง ซึ่งในประสบการณ์นั้นมันก็บรรลุไว้ด้วยสิ่งที่สูงสุดที่เราสามารถรู้และรู้สึกได้ และมันเป็นเอกภาพที่ควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างของมันไว้หมด

ถ้าเรายืนยันว่า สิ่งสัมบูรณ์เป็นอันเดียวกันกับพระผู้เป็นเจ้า นั่นก็ไม่ใช่พระผู้เป็นเจ้าในศาสนา พระผู้เป็นเจ้าเป็นเพียงปรากฏการณ์แห่งสิ่งสัมบูรณ์เท่านั้น

จริยศาสตร์ของบรัดเลย์

ทัศนะของจริยศาสตร์ของบรัดเลย์ คล้ายกับของกรีน คือ จริยศาสตร์หมายถึงการรู้แจ้งตนเอง (Self-Realization) ซึ่งมีปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ไม่มากนักน้อยจุดมุ่งหมายทางจริยธรรมนั้นไม่ใช่เพียงการรู้แจ้งตนเองเท่านั้น แต่รวมความเป็นตัวตนทุกอย่างเข้าไว้ ปัจเจกชนสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างจุดหมายอันเป็นของเขาเองกับจุดหมายที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่าและรวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างได้มากกว่า ซึ่งว่ากันอย่างสูงสุดแล้ว เป็นสิ่งที่รวมในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และไม่มีที่จับสั่นนั่นเอง จุดหมายสูงสุดทางศีลธรรมเกิดขึ้นพร้อมกับสิ่งสัมบูรณ์ และดังนั้นจริยศาสตร์และอภิปรัชญาของบรัดเลย์ก็หันมารวมกันในที่สุด

ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของเขาเสมือนกับเป็นตัวอุดมการณ์ทางศีลธรรมที่แน่นอน ก็คือว่าตัวตนที่มีขอบเขตจำกัดนี้ ไม่สามารถจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่มีขอบเขตไม่สิ้นสุดได้จริงๆ แต่สามารถที่จะทำความพยายามอยู่เรื่อยๆ ซึ่งข้อความนี้ตรงกับพุทธพจน์ที่ว่า “เกิดเป็นคนควรมีความพยายามเรื่อยไป” เพื่อจุดหมายที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่า และรวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างได้มากกว่า และความพยายามอันนี้ ก็ก่อให้เกิดความเจริญทางศีลธรรมขึ้น

บรัดเลย์กล่าวว่า “จงรู้แจ้งตนเองในฐานะเป็นทุกอย่างที่ไม่มีขอบเขต หมายความว่าจงทำตนให้เป็นจริงเป็นจิ่งขึ้นมา ในฐานะเป็นสมาชิกที่รู้จักตนเองได้ของจุดรวมที่ไม่มีขอบเขตนั้น โดยเข้าถึงความจริงว่า จุดรวมทุกอย่างนั้นอยู่ในตัวท่านเอง”

แม้ว่าจุดรวมอันไม่มีขอบเขตหรือบรมสัจย์นี้ จะเป็นอุดมการณ์ให้เกิดผลทางศีลธรรมถือเอาเป็นจุดประสงค์แต่มีจุดรวมในชั้นกลาง (Intermediate-Wholes) หลายประเภทด้วยกัน

เมื่อว่ากันแล้ว จุดรวมชั้นกลางนี้ไม่ใช่อะไรอื่น ก็คือสังคมในแบบต่าง ๆ ตลอดจนถึงสถาบันต่าง ๆ ที่เราแต่ละคนเป็นสมาชิกรวมอยู่ด้วยนั่นเอง ปัจเจกชนแต่ละคนถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ เช่น ครอบครัว ชุมชน และรัฐซึ่งก่อตัวขึ้นมาจากกำลังและสัญญาประชาคม ปัจเจกชนแต่ละคนพบว่า ตัวเขาเองมีความสามารถอย่างเต็มที่ในการแสวงหาจุดมุ่งหมายเพื่อตัวเอง ซึ่งในขณะที่เดียวกันก็จะเป็นเครื่องส่งเสริมผลประโยชน์และสวัสดิภาพของคนอื่น ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกรับด้วย

โดยวิธีนี้ เขาสามารถตระหนักถึงความเป็นตัวตนที่เป็นตัวของเขาเองตลอดจนถึงผลประโยชน์จำเพาะตัว และนอกจากนั้น เขาสามารถส่งเสริมให้เกิดความผาสุกขึ้นในสังคมได้ ความเป็นจุดรวมของสังคม (Social Wholes) ซึ่งปัจเจกชนมีส่วนอยู่นั้น ก็จำเป็นต้องกำหนดกฎเกณฑ์หรือธรรมสำหรับความประพฤติของปัจเจกชนขึ้น อันเป็นผลให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของปัจเจกชนขึ้นภายหลังนั่นเอง

บรัดเลย์ ไม่เห็นด้วยกับลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ซึ่งเป็นความนิยมทางจริยศาสตร์ของชนชาติอังกฤษเอง ท่านได้แสดงถึงพลังทางสังคมต่าง ๆ โดยแสดงตัวอย่างถึงเด็กชาวอังกฤษผู้ซึ่งเกิดมาจากบิดามารดาและครอบครัวธรรมดา เด็กนี้มีใช้เกิดเพื่อเป็นสมาชิกในครอบครัวนั้นเท่านั้น แต่เขาเกิดมาเป็นสมาชิกในวงการหรือสถาบันอื่น ๆ รวมถึงทางการเมืองด้วย นั่นคือ เขาเกิดมาเป็นสมาชิกของชาติอังกฤษนั่นเอง

ดังนั้น ชีวิตของคนหนึ่ง ๆ ที่มีหน้าที่ทางศีลธรรม ส่วนใหญ่แล้วก็จะถูกหล่อหลอมบรรจุเข้าเป็นระบบของความเป็นร่วมกัน (Wholes) โดยรัฐจะเป็นผู้คุ้มครองทางกฎหมายและสถาบันต่าง ๆ ให้การส่งเสริมเขาในทางที่ถูกต้อง และสำคัญที่สุดก็คือวิญญาณของธรรมชาติที่มีต่อชีวิตเขา ซึ่งทำให้เขามีชีวิตอยู่ได้และควรจะมีชีวิตอยู่ตามอุดมการณ์และหลักการของศีลธรรม

ผลงานที่สำคัญของบรัดเลย์

1. 1876 *Ethical Studies 2d, ed, London; Oxford University Press, 1927, 1962*
New York; The Liberal Arts Press, Inc., 1951.
2. 1883 *The Principles of Logic, 2 Vols, 2d, ed, London; Oxford Univ. Press, 1922.*
3. 1892 *Appearance and Reality London; Swan Sonnen schein & Co, Oxford; Clarendon Press, 1897, 1930.*
4. 1914 *Essays on Truth and Reality, Oxford; Clarendon Press 1962.*
5. *Collected Essays 2 Vols, Oxford; Clarendon Press 1935.*

คำถามประจำบทที่ 7

1. เมื่อท่านได้ศึกษาปรัชญาของโรมัส ฮิลล์ กรีน แล้ว ท่านเห็นว่า นักปรัชญาคนนี้มีทัศนะทางอภิปรัชญาอย่างไร อธิบาย
2. โรมัส ฮิลล์ กรีน ได้ให้แนวคิดทางจริยศาสตร์สมัยใหม่ไว้อย่างไรบ้าง อธิบาย
3. เอฟ. เอช. บรัดเลย์ มีทัศนะเกี่ยวกับจักรวาลอย่างไร อธิบาย
4. บรัดเลย์ มีทัศนะเกี่ยวกับอภิปรัชญาอย่างไรบ้าง อธิบาย
5. เรื่องความถูกต้องและความผิดเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันอยู่เสมอในทางปรัชญาและบรัดเลย์มีทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร อธิบาย
6. เมื่อท่านได้ศึกษาปรัชญาของบรัดเลย์แล้ว มีความเข้าใจจริยศาสตร์ของเขาอย่างไร อธิบาย